

**WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE:
WYMAGANIA EDUKACYJNE – POZIOM ROZSZERZONY – KLASA II
(dla grupy kontynuującej rozszerzenie)**

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
Społeczeństwo						
Zmiana społeczna	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny zmian społecznych – reakcje na zmiany społeczne – typy społeczeństw – społeczeństwo współczesne – formy zmian społecznych: rewolucja i reformy – ruchy społeczne – ruch kobiet 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: zmiana społeczna, rewolucja, reformy – omawia przyczyny i skutki zmian społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: proces społeczny, rozwój społeczny, regres społeczny, postęp społeczny, ruch społeczny – charakteryzuje społeczeństwo współczesne – omawia istotę i złożoność ruchów społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: transformacja ustrojowa, ruch radykalny, ruch reformatorski, ruch emancypacyjny – omawia sposoby i formy zmian społecznych oraz ocenia ich wpływ na jednostkę i społeczeństwo – opisuje reakcje na zmiany społeczne – wymienia i charakteryzuje typy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: dyfuzja, feminizm, ruch niepodległościowy non-violence, ruch praw obywatelskich – charakteryzuje ruchy społeczne na przykładzie ruchu kobiet, ruchu niepodległościowego i ruchu praw obywatelskich 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia ruchy społeczne na przykładzie ruchu kobiet, ruchu niepodległościowego i ruchu praw obywatelskich

	<ul style="list-style-type: none"> – ruch niepodległościowy – ruch praw obywatelskich 			społeczeństw		
Naród i mniejszość i narodowe	<ul style="list-style-type: none"> – czynniki narodotwórcze – koncepcje narodu – tożsamość narodowa – postawy wobec ojczyzny i narodu – szowinizm – rasizm – antysemityzm – mniejszości narodowe i etniczne w Polsce – sytuacja prawna mniejszości etnicznych i narodowych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: naród, symbole narodowe, patriotyzm – wymienia czynniki narodotwórcze 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: świadomość narodowa, kosmopolityzm, rasizm, antysemityzm, nacjonalizm, mniejszość narodowa, mniejszość etniczna – charakteryzuje czynniki narodotwórcze – opisuje postawy wobec ojczyzny i narodu – przedstawia mniejszości narodowe i etniczne w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: tożsamość narodowa, asymilacja, ksenofobia, szowinizm, wielokulturowość – opisuje koncepcję etniczno-kulturową i polityczną tworzenia się narodu – przedstawia negatywne postawy związane z postrzeganiem narodu – charakteryzuje sytuację prawną mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: rekulturacja – przedstawia poglądy Johanna G. Herdera i Romana Dmowskiego na genezę państwa – wyjaśnia przyczyny, przejawy i skutki zanikania tożsamości narodowej 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawy wobec ojczyzny i narodu – ocenia negatywne postawy związane z postrzeganiem narodu
Procesy narodowościowe i	<ul style="list-style-type: none"> – integracja narodów w świecie 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: integracja – omawia przyczyny i 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: migracja, imigrant 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: integracja kulturowa, 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia wybrane unie regionalne świata 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę państw wobec imigrantów

społeczne	<p>zachodnim</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakterystyka konfliktów między narodami – konflikty na świecie – polityka państw wobec imigrantów – integracja kulturowa i polityka integracji – imigranci w Polsce 	<p>przejawy konfliktów między narodami</p>	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny i przejawy integracji w świecie zachodnim – charakteryzuje politykę państw wobec imigrantów – przedstawia przeszkody w procesie integracji imigrantów w Europie 	<p>repatriant, uchodźca</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia konflikty etniczne na przykładzie Hiszpanii i byłej Jugosławii – charakteryzuje problem imigrantów w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przykłady ważniejszych konfliktów, wojen i aktów terrorystycznych na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia problem imigrantów w Polsce
Problemy życia społeczne go w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> – wykluczenie społeczne – problem bezrobocia – sytuacja niepełnosprawnych – perspektywy ludzi młodych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: bezrobocie – charakteryzuje przyczyny i skutki bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: wykluczenie społeczne, polityka społeczna – omawia sposoby zwalczania bezrobocia – charakteryzuje główne problemy społeczne w Polsce i omawia możliwości ich rozwiązania 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rodzaje bezrobocia – omawia przyczyny i przejawy wykluczenia społecznego – charakteryzuje i ocenia sytuację niepełnosprawnych w Polsce – omawia problemy i ocenia perspektywy ludzi młodych w 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje następstwa wykluczenia społecznego – omawia instrumenty aktywnej polityki społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia perspektywy ludzi młodych w Polsce

				Polsce		
Zmiana społeczna – ujęciu historycznym – powtórzenie najważniejszych zagadnień	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny zmian społecznych – reakcje na zmiany społeczne – typy społeczeństw – społeczeństwo współczesne – formy zmian społecznych: rewolucja i reformy – ruchy społeczne – ruch kobiet – ruch niepodległościowy – ruch praw obywatelskich 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: zmiana społeczna, rewolucja, reformy – omawia przyczyny i skutki zmian społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: proces społeczny, rozwój społeczny, regres społeczny, postęp społeczny, ruch społeczny – charakteryzuje społeczeństwo współczesne – omawia istotę i złożoność ruchów społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: transformacja ustrojowa, ruch radykalny, ruch reformatorski, ruch emancypacyjny – omawia sposoby i formy zmian społecznych oraz ocenia ich wpływ na jednostkę i społeczeństwo – opisuje reakcje na zmiany społeczne – wymienia i charakteryzuje typy społeczeństw 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: dyfuzja, feminizm, ruch niepodległościowy non-violence, ruch praw obywatelskich – charakteryzuje ruchy społeczne na przykładzie ruchu kobiet, ruchu niepodległościowego i ruchu praw obywatelskich 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia ruchy społeczne na przykładzie ruchu kobiet, ruchu niepodległościowego i ruchu praw obywatelskich
Państwo i polityka						
Instytucja państwa	<ul style="list-style-type: none"> – definicja państwa – procesy państwowotwórcze – geneza 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: państwo, władza – wymienia cechy państwa 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega proces państwowotwórczy – charakteryzuje cechy państwa – opisuje funkcje 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: legitymizacja – przedstawia różne koncepcje definicji państwa 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje i porównuje teorie dotyczące genezy państwa 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ zasady samostanowienia narodów na kształtowanie się współczesnej

	<p>państwa – współczesne państwa – funkcje państwa – cechy państwa – prawomocność władzy – państwo a naród</p>		<p>państwa – tłumaczy, na czym polega prawomocność władzy</p>	<p>– tłumaczy, na czym polega zasada samostanowienia narodów – opisuje firmy legitymizacji władzy</p>		<p>Europy</p>
<p>Obywatel i obywatelstwo</p>	<p>– wzorce obywatelstwa – nabywanie i zrzekanie się obywatelstwa – obywatelstwo a narodowość – prawa i obowiązki obywatela polskiego – obywatelstwo unijne – obywatelskie nieposłuszeństwo – obywatelskość</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: obywatelstwo, narodowość – przedstawia prawa i obowiązki obywatela w świetle <i>Konstytucji RP</i></p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: prawo krwi, prawo ziemi – omawia zasady nabywania i zrzekania się obywatelstwa polskiego – porównuje cechy charakterystyczne obywatelstwa z wyznacznikami narodowości – wymienia uprawnienia wynikające z posiadania obywatelstwa unijnego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: obywatelskość, cnota obywatelska – określa dokonania postaci: Henry’ego Davida Thoreau, Martina Lutera Kinga, Mahatmy Gandhiego – opisuje i porównuje wzorce obywatelstwa na przestrzeni dziejów – charakteryzuje postawę obywatelskiego nieposłuszeństwa – omawia uznany</p>	<p>– przedstawia historyczne i współczesne przykłady obywatelskiego nieposłuszeństwa</p>	<p>– ocenia postawę obywatelskiego nieposłuszeństwa</p>

				kanon cnot obywatelskich		
Polityka i kultura polityczna	<ul style="list-style-type: none"> – polityka – interpretacja pojęcia – politycy – przywódcy polityczni – mężowie stanu – polityka a moralność – kultura polityczna – typy kultury politycznej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: polityka – przedstawia różne interpretacje pojęcia polityki 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: przywódca polityczny – opisuje cechy charakterystyczne przywódców politycznych – wyjaśnia zależności między polityką a moralnością 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: mąż stanu, kultura polityczna – opisuje proces kreowania przywódców politycznych i sposoby sprawowania przez nich władzy – omawia elementy kultury politycznej – wymienia i charakteryzuje rodzaje kultury politycznej 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia poglądy Arystotelesa, Niccola Machiavellego, Carla Schmitta i Michela Foucaulta na istotę polityki – przedstawia klasyfikację polityków według teorii Maxa Webera – wyjaśnia związki między zjawiskami politycznymi a czynnikami kulturowymi 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje i ocenia kulturę polityczną w Polsce
Ideologie, doktryny i programy polityczne	<ul style="list-style-type: none"> – światopogląd i ideologia – ideologia – doktryna – program – prawica i lewica – ideologie totalitarne – faszyzm – nazizm 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: ideologia, doktryna polityczna, program polityczny – charakteryzuje zależności między światopoglądem, ideologią, doktryną i programem politycznym 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: światopogląd, konserwatyzm, liberalizm, socjaldemokracja, chrześcijańska demokracja – tłumaczy źródła doktryn politycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: faszyzm, nazizm, komunizm, socjalizm, idea wodzostwa, korporacje, marksizm, rewolucja proletariacka, dyktatura proletariatu, stalinizm 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: korporacje, socjalizm utopijny, socjalizm naukowy, zasada subsydiarności, solidaryzm społeczny – porównuje doktrynę konserwatyzmu, 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia ideologie totalitarne – ocenia doktrynę konserwatyzmu, liberalizmu, socjaldemokracji i chrześcijańskiej demokracji

	<ul style="list-style-type: none"> – komunizm – doktryna konserwatywna – doktryna liberalna – doktryna socjalistyczna – socjaldemokracja – chrześcijańska demokracja 		<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje doktrynę konserwatywną, liberalizmu, socjaldemokracji i chrześcijańskiej demokracji 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje historyczne i współczesne sposoby klasyfikacji nurtów myśli politycznej – omawia cechy charakterystyczne ideologii totalitarnych 	<ul style="list-style-type: none"> liberalizmu, socjaldemokracji i chrześcijańskiej demokracji – zestawia cechy charakterystyczne ideologii totalitarnych 	
Systemy partyjne	<ul style="list-style-type: none"> – partia polityczna – funkcje partii politycznych – rodzaje partii politycznych – systemy partyjne – system partyjny a system wyborczy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: partia polityczna, ordynacja wyborcza – omawia cechy charakterystyczne partii politycznej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: partia masowa, system jednopartyjny, system dwupartyjny, system wielopartyjny bez partii dominującej, system wyborczy – opisuje funkcje partii politycznych – charakteryzuje wybrane systemy partyjne i podaje ich przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: koteria arystokratyczna, klub polityczny, system dwuipółpartyjny, system wielopartyjny z partią dominującą, ordynacja większościowa, ordynacja proporcjonalna, próg wyborczy – przedstawia proces powstawania partii politycznych – charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia zależności między systemem partyjnym a systemem wyborczym – porównuje ordynację większościową z proporcjonalną – charakteryzuje polską i europejską scenę polityczną 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia ordynację większościową i proporcjonalną

				różne rodzaje partii politycznych – opisuje wybrane systemy partyjne i podaje ich przykłady		
Partie polityczne we współczesnej Polsce	W odniesieniu do realiów polskich: – partia polityczna we współczesnej Polsce – funkcje partii politycznych – rodzaje partii politycznych – systemy partyjne – system partyjny a system wyborczy	W odniesieniu do realiów polskich: – wyjaśnia znaczenie terminów: partia polityczna, ordynacja wyborcza – omawia cechy charakterystyczne partii politycznej	W odniesieniu do realiów polskich: – wyjaśnia znaczenie terminów: partia masowa, system jednopartyjny, system dwupartyjny, system wielopartyjny bez partii dominującej, system wyborczy – opisuje funkcje partii politycznych – charakteryzuje wybrane systemy partyjne i podaje ich przykłady	W odniesieniu do realiów polskich: – wyjaśnia znaczenie terminów: koteria arystokratyczna, klub polityczny, system dwuipółpartyjny, system wielopartyjny z partią dominującą, ordynacja większościowa, ordynacja proporcjonalna, próg wyborczy – przedstawia proces powstawania partii politycznych – charakteryzuje różne rodzaje partii politycznych – opisuje wybrane systemy partyjne i podaje ich przykłady	W odniesieniu do realiów polskich: – przedstawia zależności między systemem partyjnym a systemem wyborczym – porównuje ordynację większościową z proporcjonalną – charakteryzuje polską i europejską scenę polityczną	W odniesieniu do realiów polskich: – ocenia ordynację większościową i proporcjonalną

Spółeczeństwo obywatelskie	<ul style="list-style-type: none"> – podmioty społeczeństwa obywatelskiego – kapitał społeczny – organizacje pozarządowe w Polsce – organizacje pożytku publicznego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: społeczeństwo obywatelskie – wymienia podmioty społeczeństwa obywatelskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: stowarzyszenie, fundacja – opisuje podmioty społeczeństwa obywatelskiego – omawia czynniki wpływające na funkcjonowanie społeczeństwa obywatelskiego – charakteryzuje rodzaje organizacji pozarządowych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kapitał społeczny, organizacja pożytku publicznego – przedstawia rozumienie społeczeństwa obywatelskiego na przestrzeni dziejów – określa, jaki wpływ na rozwój społeczeństwa obywatelskiego ma kapitał społeczny – charakteryzuje zasady i cele funkcjonowania organizacji pozarządowych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia, porównuje i ocenia poglądy Johna Locke’a, Georga Wilhelma Hegla i Alexisa de Tocqueville’a dotyczące społeczeństwa obywatelskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ kapitału społecznego na rozwój społeczeństwa obywatelskiego
Modele demokracji						
Demokracja – zasady i procedury	<ul style="list-style-type: none"> – wartości będące fundamentem współczesnej demokracji – zasady demokracji – fale 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: demokracja, wolność, równość, sprawiedliwość, wybory – omawia wartości będące 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: cenzus, demokracja bezpośrednia, demokracja przedstawicielska (pośrednia), demokratyzacja, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: plebiscyt, inicjatywa ludowa, recall – przedstawia rodzaje równości i sprawiedliwości – charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega zjawisko fal demokratyzacji oraz jakie są jego uwarunkowania i skutki – omawia polskie tradycje 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie i przestrzeganie zasad i wartości demokratycznych we współczesnej demokracji

	<p>demokratyzacji</p> <ul style="list-style-type: none"> – demokratyczne wybory – formy demokracji bezpośredniej – polskie tradycje demokratyczne 	<p>fundamentem współczesnej demokracji</p>	<p>referendum</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zasady współczesnej demokracji – omawia zasady prawa wyborczego 	<p>wybory w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia formy demokracji bezpośredniej i podaje ich przykłady – wymienia i opisuje rodzaje referendów 	<p>demokratyczne</p>	
<p>Modele ustrojowe państw demokratycznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – formy współczesnych państw – formy państw złożonych – modele ustrojowe państw demokratycznych – system parlamentarno-gabinetowy – system kanclerski – system prezydencki – system półprezydencki – system 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: monarchia, republika, państwo unitarne, państwo złożone – wymienia rodzaje form rządów państw współczesnych – określa rodzaje reżimu politycznego państw współczesnych – podaje rodzaje ustroju terytorialno-prawnego państw współczesnych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: system polityczny, wotum zaufania, wotum nieufności, państwo wyznaniowe, państwo ateistyczne, konkordat – charakteryzuje rodzaje form rządów państw współczesnych – omawia rodzaje reżimu politycznego państw współczesnych – przedstawia rodzaje ustroju terytorialno-prawnego państw 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: reżim polityczny, federacja, konfederacja, unia, system parlamentarno-gabinetowy, system kanclerski, system prezydencki, system półprezydencki, system parlamentarno-komitetowy, odpowiedzialność polityczna, odpowiedzialność konstytucyjna, państwo neutralne światopoglądowo – opisuje modele 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kontrasygnata, konstruktywne wotum nieufności, weto zawieszające – porównuje modele ustrojowe współczesnych państw demokratycznych – przedstawia relacje między władzą ustawodawczą i wykonawczą w systemie parlamentarno-gabinetowym, kanclerskim, prezydenckim, 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje i ocenia relacje między państwem a Kościołem w Polsce

	parlamentarno-komitetowy – relacja pomiędzy państwem a Kościołem		współczesnych	ustrojowe współczesnych państw demokratycznych – charakteryzuje systemy polityczne USA, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Francji i Szwajcarii – omawia relacje między władzą świecką i duchowną we współczesnym państwie	półprezydenckim i parlamentarno-komitetowym	
Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym	– aparat państwowy – parlament i jego funkcje – struktura parlamentu – funkcjonowanie parlamentu – wybory parlamentarne – mandat parlamentarny – immunitet parlamentarny – koalicja i	– wyjaśnia znaczenie terminów: organ państwa, parlament, mandat, immunitet parlamentarny – przedstawia rolę i zadania izb parlamentu	– wyjaśnia znaczenie terminów: urząd, legislatywa, kadencja, większość zwykła, większość bezwzględna, większość kwalifikowana, ordynacja wyborcza, klub parlamentarny, koalicja rządowa, opozycja – charakteryzuje funkcje parlamentu – omawia sposoby podejmowania	– wyjaśnia znaczenie terminów: aparat państwowy, tryb sesyjny, tryb permanencji, komisja zwyczajna, komisja nadzwyczajna, komisja śledcza, kworum, system większościowy, system proporcjonalny, mandat wolny, mandat imperatywny,	– omawia zależności między parlamentarną i partyjną działalnością parlamentarzystów	– ocenia zasadność funkcjonowania immunitetu parlamentarnego w Polsce.

	opozycja		<p>decyzji na forum parlamentu</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje sposoby przeprowadzania wyborów do parlamentu, – wyjaśnia, jaką rolę w działalności parlamentarzystów pełni mandat poselski i immunitet 	<p>immunitet formalny, immunitet materialny, dyscyplina klubowa</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia klasyfikację organów państwowych – przedstawia strukturę parlamentu – wymienia sposoby funkcjonowania parlamentu – charakteryzuje rolę i zadania komisji parlamentarnych – wyjaśnia sposób powstawania koalicji rządowej i opozycji oraz relacje między nimi 		
<p>Władza wykonawcza w państwie demokratycznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> – egzekutywa – głowa państwa – rząd w państwie demokratycznym – biurokracja 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: głowa państwa, rząd – charakteryzuje rodzaje głów państwa – opisuje skład i zadania rządu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: egzekutywa, biurokraci – omawia funkcje i zasady organizacji władzy wykonawczej – charakteryzuje sposoby wybierania 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: egzekutywa polityczna, egzekutywa urzędnicza – omawia czynniki wpływające na pozycję premiera w 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje relacje między władzą wykonawczą a władzą ustawodawczą i elektoratem w systemie prezydenckim, półprezydenckim, 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wady i zalety monarchii i republiki – ocenia wpływ biurokratów na sposób funkcjonowania państwa

			głów państwa i zakres ich kompetencji	rządzie i państwie – przedstawia rolę biurokratów w zarządzaniu państwem	parlamentarno-gabinetowym, parlamentarno-komitetowym i kanclerskim	
Współczesna demokracja – problemy i zagrożenia	<ul style="list-style-type: none"> – partycypacja obywatelska – bezpieczeństwo socjalne – ruchy obywatelskiego sprzeciwu i emancypacji – patologie życia publicznego – korupcja – demagogia – populizm – nepotyzm i klientelizm 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: bezpieczeństwo socjalne, patologia, korupcja – opisuje rodzaje korupcji i podaje jej przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: emancypacja, demagogia – podaje sposoby i przykłady walki z korupcją na przykładzie Polski – opisuje wpływ bezpieczeństwa socjalnego na stabilność systemu demokratycznego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: partycypacja obywatelska, antyglobalizm, alterglobalizm, populizm, nepotyzm, klientelizm – omawia cechy charakterystyczne partycypacji obywatelskiej – przedstawia narzędzia partycypacji obywatelskiej – opisuje zjawiska populizmu i demagogii oraz ich wpływ na współczesną demokrację 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje ruchy obywatelskiego sprzeciwu i emancypacji oraz ich znaczenie dla współczesnej demokracji – przedstawia wpływ nepotyzmu i klientelizmu na funkcjonowanie państwa demokratycznego 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ bezpieczeństwa socjalnego na stabilność systemu demokratycznego – ocenia wpływ korupcji na funkcjonowanie państwa i relacje między obywatelami a państwem – porównuje i ocenia zjawiska populizmu i demagogii oraz ich wpływ na współczesną demokrację – ocenia wpływ nepotyzmu i klientelizmu na funkcjonowanie państwa demokratycznego

System polityczny RP

<p><i>Transformacja ustrojowa w Polsce w latach 1989-1990</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - debata Wałęsa – Miodowicz - obrady okrągłego stołu - Rząd T. Mazowieckiego i jego reformy - sytuacja polityczna, gospodarcza i społeczna w latach 1988-1993 - zmiany w konstytucji PRL - pierwsze lata prezydentury L. Wałęsy - lustracja wg. A. Macierewicza - rząd H. Suchockiej 	<ul style="list-style-type: none"> - wie kiedy toczyły się obrady okrągłego stołu - potrafi wymienić zmiany w konstytucji PRL - wie dlaczego upadł rząd H. Suchockiej 	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi wymienić najważniejsze reformy rządu T. mazowieckiego - wie dlaczego upadł rząd Jan Olszewskiego - wymienia najważniejsze stronnictwa polityczne ówczesnej Polski 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie, dlaczego L. Balcerowicz musiał przeprowadzić reformy gospodarcze - dokonuje charakterystyki ówczesnej sceny politycznej - analizuje wybrane problemy polityczne i społeczne ówczesnej Polski 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje i wyjaśnia rolę SLD w ówczesnej Polsce - dokonuje porównań dotyczących sytuacji Polski przed i po 1989 roku - analizuje zmiany ustrojowe po 1989 roku. 	<ul style="list-style-type: none"> - zna najważniejsze postulaty Solidarności podczas obrad okrągłego stołu - wymienia i charakteryzuje reformy rządu T. Mazowieckiego - dokonuje opisu i charakterystyki sytuacji politycznej, gospodarczej i społecznej w latach 1988-1993 - charakteryzuje zmiany w konstytucji PRL - potrafi omówić pierwsze lata prezydentury L. Wałęsy - wie na czym polegała lustracja wg. A. Macierewicza - rząd H. Suchockiej
---	---	--	---	---	---	---

<p><i>Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – konstytucja i jej funkcje – zasady ustroju RP – system rządów w Polsce – suwerenność a prawo międzynarodowe – procedura zmiany konstytucji – stany nadzwyczajne – stan wojenny – stan wyjątkowy – stan klęski żywiołowej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: konstytucja – wymienia zasady ustroju Rzeczypospolitej Polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje funkcje konstytucji – charakteryzuje zasady ustroju Rzeczypospolitej Polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – prezentuje atrybuty konstytucji jako ustawy zasadniczej – omawia polskie tradycje konstytucyjne – przedstawia strukturę <i>Konstytucji RP</i> z 1997 r., – opisuje procedurę zmiany ustawy zasadniczej – charakteryzuje rodzaje stanów nadzwyczajnych, sposoby ich wprowadzania i kompetencje organów państwa w tym zakresie 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia system rządów w Polsce, – przedstawia relacje między prawem krajowym i międzynarodowym, w tym unijnym 	<ul style="list-style-type: none"> – formułuje argumenty uzasadniające lub odrzucające konieczność zmiany <i>Konstytucji RP</i> – ocenia realną możliwość zmiany ustawy zasadniczej.
<p>Parlament Rzeczypospolitej Polskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – sejm i senat – wybory – posłowie i senatorowie – organy sejmu i senatu – funkcjonowanie sejmu i senatu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: sejm, senat – charakteryzuje skład i zadania parlamentu polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: czynne prawo wyborcze, bierne prawo wyborcze, inicjatywa ustawodawcza, Zgromadzenie Narodowe – charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: dieta poselska, absolutorium, interpelacja poselska, zapytanie poselskie – omawia rolę i zadania senatu w 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje skład, zadania i funkcje organów wewnętrznych sejmu i senatu – charakteryzuje uprawnienia parlamentu wynikające z 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia rolę i zadania senatu w strukturze parlamentaryzmu polskiego

	<ul style="list-style-type: none"> – skrócenie kadencji parlamentu – funkcje parlamentu – Zgromadzenie Narodowe 		<p>strukturę i funkcje parlamentu polskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje cechy charakterystyczne wyborów do sejmu i senatu – omawia obowiązki, zadania i uprawnienia posłów i senatorów – tłumaczy, na czym polega kontrolna funkcja parlamentu – omawia rolę i zadania Zgromadzenia Narodowego 	<p>strukturze parlamentaryzmu polskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje sposób funkcjonowania sejmu i senatu – określa uwarunkowania, w jakich może nastąpić skrócenie kadencji parlamentu w Polsce – opisuje proces legislacyjny w parlamencie polskim – przedstawia tryb uchwalania ustawy budżetowej – wymienia uprawnienia parlamentu w zakresie powoływania i odwoływania organów władzy publicznej 	<p>członkostwa w Unii Europejskiej</p>	
Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej	<ul style="list-style-type: none"> – model prezydentury w Polsce – zasady wyboru 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: inicjatywa ustawodawcza, weto ustawodawcze 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: desygnacja, Rada Bezpieczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: prezydentura arbitrażowa, arbitraż 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia uwarunkowania i skutki zawieszenia lub usunięcia 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia pozycję Prezydenta RP w systemie ustrojowym

	<p>prezydenta</p> <ul style="list-style-type: none"> – kadencja prezydenta – uprawnienia wobec parlamentu, rządu, władzy sądowniczej, – prezydent a bezpieczeństwo państwa – uprawnienia w polityce zagranicznej – odpowiedzialność prezydenta 	<ul style="list-style-type: none"> – określa uprawnienia Prezydenta RP wobec parlamentu, rządu i władzy sądowniczej – wymienia kompetencje Prezydenta RP w zakresie bezpieczeństwa państwa 	<p>Narodowego</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zasady wyboru Prezydenta RP – omawia uprawnienia Prezydenta RP wobec parlamentu, w relacjach z rządem oraz wobec władzy sądowniczej – przedstawia kompetencje Prezydenta RP w zakresie bezpieczeństwa państwa i w polityce zagranicznej 	<p>ustrojowy, arbitraż polityczny, Rada Gabinetowa,</p> <ul style="list-style-type: none"> odpowiedzialność konstytucyjna, odpowiedzialność polityczna, prerogatywy – przedstawia model prezydentury w Polsce – opisuje pozycję prezydenta w systemie rządów w Polsce – omawia zakres odpowiedzialności Prezydenta RP 	<p>Prezydenta RP z urzędu</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jakich okolicznościach następuje opróżnienie urzędu Prezydenta RP – wymienia najistotniejsze prerogatywy Prezydenta RP 	<p>państwa polskiego</p>
<p>Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – procedura powołania rządu – zmiana rządów i ministrów – odpowiedzialność polityczna Rady Ministrów – rząd mniejszościowy – administracja 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: premier, minister, wojewoda – wymienia kompetencje Rady Ministrów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: służba cywilna – omawia skład Rady Ministrów – opisuje procedurę powoływania rządu – przedstawia strukturę i zadania administracji rządowej – charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: rząd większościowy, rząd mniejszościowy, administracja zespolona, administracja niezespolona – przedstawia uwarunkowania, w jakich może nastąpić zmiana rządu i 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia okoliczności, w jakich powoływany jest rząd mniejszościowy oraz określa sposób jego funkcjonowania 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia pozycję premiera w systemie ustrojowym państwa polskiego – ocenia sposób funkcjonowania służby cywilnej w Polsce

	<p>rządowa</p> <ul style="list-style-type: none"> – kompetencje wojewody – służba cywilna w Polsce 		<p>kompetencje wojewody</p>	<p>ministrów w trakcie trwania kadencji sejmu</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia sposób pociągania całej Rady Ministrów i poszczególnych ministrów do odpowiedzialności politycznej przed sejmem – omawia zadania i sposób funkcjonowania służby cywilnej w Polsce 		
<p>Sądy i trybunały</p>	<ul style="list-style-type: none"> – struktura sądownictwa w Polsce – konstytucyjne zasady działania sądów – Sąd Najwyższy – Krajowa Rada Sądownictwa – Trybunał Konstytucyjny – skarga konstytucyjna – Trybunał 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: wymiar sprawiedliwości – przedstawia strukturę sądownictwa w Polsce – wymienia konstytucyjne zasady działania sądów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: skarga konstytucyjna, odpowiedzialność konstytucyjna – opisuje strukturę sądownictwa w Polsce – charakteryzuje konstytucyjne zasady działania sądów – omawia kompetencje Sądu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kasacja, pismo procesowe – omawia strukturę i kompetencje Krajowej Rady Sądownictwa – przedstawia strukturę Sądu Najwyższego, Trybunału Stanu, Trybunału Konstytucyjnego – opisuje sposób 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaką rolę w państwie pełni Krajowa Rada Sądownictwa – omawia elementy skargi konstytucyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie skargi konstytucyjnej dla funkcjonowania państwa

	Stanu		Najwyższego, Trybunału Stanu, Trybunału Konstytucyjnego	funkcjonowania Trybunału Konstytucyjnego – tłumaczy, jaką funkcję pełni skarga konstytucyjna		
Organy kontroli państwowej, ochrony prawa i zaufania publicznego	– Najwyższa Izba Kontroli – Urząd Rzecznika Praw Obywatelskich – Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji – prokuratura – policja – Instytut Pamięci Narodowej – procedura lustracyjna – Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Urząd Komunikacji Elektronicznej	– wymienia zadania i działalność Urzędu Rzecznika Praw Obywatelskich – opisuje zadania i działalność policji	– wyjaśnia znaczenie terminów: zasada apolityczności, lustracja – charakteryzuje działalność kontrolną NIK – przedstawia zadania i działalność KRRiT	– wyjaśnia znaczenie terminu: kasacja – omawia zadania i działalność IPN – wymienia osoby podlegające obowiązkowi lustracyjnemu – charakteryzuje procedurę lustracyjną – opisuje zadania i działalność UOKiK – przedstawia zadania i działalność UKE	– przedstawia strukturę NIK, prokuratury i IPN – omawia sposób powoływania prezesa Najwyższej Izby Kontroli, rzecznika praw obywatelskich, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, prokuratora generalnego, prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej	– ocenia zasadność prowadzenia lustracji w Polsce
Samorząd terytorialny w Polsce	– samorząd – formy samorządu	– wyjaśnia znaczenie terminów: samorząd, gmina,	– wyjaśnia znaczenie terminu: decentralizacja	– wyjaśnia znaczenie terminów: subwencja, dotacja	– omawia procedurę uchwalania budżetu jednostek	– ocenia funkcjonowanie samorządu

	<ul style="list-style-type: none"> – struktura samorządu terytorialnego – zadania samorządu terytorialnego – organy samorządu terytorialnego – referendum lokalne – źródła dochodów samorządów – procedura uchwalania budżetu – nadzór nad samorządem terytorialnym 	<p>powiat, województwo</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia strukturę samorządu terytorialnego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje różne formy samorządu – omawia cechy charakterystyczne samorządu terytorialnego w Polsce – opisuje zadania własne gminy, powiatu i województwa – przedstawia skład i zadania organów stanowiących i wykonawczych gminy, powiatu i województwa 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia zakres zadań samorządu terytorialnego – określa warunki, w jakich może się odbyć referendum lokalne – wymienia źródła dochodów samorządu lokalnego 	<p>samorządowych</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, kto i w jaki sposób sprawuje nadzór nad samorządem terytorialnym 	<p>terytorialnego w Polsce</p>
Kultura, media, edukacja						
Kultura i pluralizm kulturowy	<ul style="list-style-type: none"> – kultura w ujęciu opisowym i normatywnym – kultura elitarna, masowa, narodowa i ludowa 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kultura, kultura wysoka, kultura masowa, kultura narodowa, kultura ludowa, tolerancja – wymienia cechy charakterystyczne 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: subkultura, akceptacja – omawia źródła i cechy charakterystyczne kultury wysokiej i masowej oraz 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: folklor, kontrkultura, pluralizm kulturowy, wielokulturowość, multikulturalizm – wyjaśnia różnice między opisową a normatywną 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: etnografia, folklorizm – porównuje cechy charakterystyczne kultury wysokiej i masowej oraz kultury narodowej i 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia zjawiska pluralizmu kulturowego i wielokulturowości, a także ich wpływ społeczne oraz kulturalne

	<ul style="list-style-type: none"> – kontrkultura – subkultura – religia a kultura – proces przejścia od pluralizmu kulturowego do wielokulturowości 	<p>kultury wysokiej i masowej oraz kultury narodowej i ludowej</p>	<p>kultury narodowej i ludowej</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje rodzaje subkultur i podaje ich przykłady – porównuje postawy tolerancji i akceptacji 	<p>definicją kultury</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje formy folkloru – omawia przyczyny narodzin kontrkultury i charakteryzuje różne rozumienia tego pojęcia 	<p>ludowej</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa zależność między religią a kulturą i życiem publicznym w Polsce – omawia proces przechodzenia od pluralizmu kulturowego do wielokulturowości 	
<p>Współczesne spory światopoglądowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> – aborcja – eutanazja – kara śmierci – genetyka – inżynieria genetyczna – prawa mniejszości seksualnych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: aborcja, eutanazja – omawia istotę współczesnych sporów światopoglądowych na przykładzie aborcji, eutanazji i kary śmierci 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: inżynieria genetyczna, GMO – omawia osiągnięcia inżynierii genetycznej – charakteryzuje problem równouprawnienia mniejszości seksualnych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: eugenika – przedstawia założenia <i>Powszechnej deklaracji o genomie ludzkim i prawach człowieka</i> – omawia etyczną stronę badań genetycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – formułuje własne stanowisko w sporze – przedstawia argumenty popierające lub krytykujące różne postawy wobec sporów światopoglądowych 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia osiągnięcia inżynierii genetycznej – ocenia etyczną stronę badań genetycznych – ocenia uregulowania prawne dotyczące aborcji i kary śmierci w Polsce – ocenia problem równouprawnienia mniejszości seksualnych
<p>Opinia publiczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> – kształtowanie się opinii publicznej – rola opinii 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: opinia publiczna – wyjaśnia różnice 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: sondaż, ankieta, wywiad, sonda 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: public relations, marketing polityczny, próba 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia historię badań opinii publicznej – wymienia ośrodki 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ opinii publicznej na życie społeczne i polityczne na

	<p>publicznej</p> <ul style="list-style-type: none"> – marketing społeczny – historia badań opinii publicznej – metody badań opinii publicznej – ośrodki badania opinii publicznej w Polsce – wpływ opinii publicznej na decyzje polityczne 	<p>między opinią publiczną a opinią społeczną</p>	<ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę opinii publicznej – opisuje najczęściej stosowane metody badania opinii publicznej 	<p>reprezentatywna</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia proces kształtowania się opinii publicznej – opisuje public relations i marketing polityczny – przedstawia wpływ opinii publicznej na decyzje polityczne 	<p>badania opinii publicznej w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje public relations z marketingiem politycznym 	<p>przykładzie współczesnej Polski</p>
Środki masowego przekazu	<ul style="list-style-type: none"> – media na świecie i w Polsce – funkcje mediów – niezależność i pluralizm mediów – etyka mediów i dziennikarzy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: media – omawia funkcje mediów – tłumaczy, na czym polega zasada wolności słowa 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: globalna wioska – przedstawia klasyfikację środków masowego przekazu – określa, na czym polega niezależność i pluralizm mediów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: tabloid – charakteryzuje kierunki rozwoju mediów na świecie i w Polsce – uzasadnia, dlaczego media nazywane są „czwartą władzą” – omawia etyczne zasady mediów i pracy dziennikarzy 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia zadania Rady Etyki Mediów 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia rolę i funkcje mediów w polskim życiu publicznym
Edukacja w XXI w.	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój szkolnictwa 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia zadania współczesnej szkoły 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega proces 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: edukacja 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje rozwój szkolnictwa na 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ współczesnej

	<p>– zadania szkoły współczesnej</p> <p>– edukacja wobec wyzwań społeczeństwa informacyjnego</p> <p>– kształcenie ustawiczne</p> <p>– edukacja a rynek pracy</p>	<p>w zakresie nauczania i wychowania</p>	<p>uczenia się przez całe życie</p> <p>– charakteryzuje rolę społeczną szkoły dawniej i współcześnie</p>	<p>nieformalna</p> <p>– charakteryzuje wpływ współczesnej szkoły na kształtowanie się społeczeństwa informacyjnego</p>	<p>przestrzeni dziejów</p> <p>– omawia programy unijne realizujące ideę uczenia się przez całe życie</p>	<p>szkoły na kształtowanie się społeczeństwa informacyjnego</p> <p>– ocenia wpływ uczenia się przez całe życie na współczesne społeczeństwo</p>
<p>Prawo cywilne i rodzinne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • cechy prawa cywilnego • osoba fizyczna a osoba prawna • zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych • odpowiedzialność cywilna • postępowanie cywilne • orzeczenia sądowe • środki odwoławcze • małżeństwo jako instytucja prawna • warunki zawarcia 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: powód, pozwany, małżeństwo • opisuje podstawowe zasady prawa cywilnego • wyjaśnia, dlaczego małżeństwo jest instytucją prawną • omawia prawa i obowiązki rodziców • przedstawia prawa i obowiązki dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: osoba fizyczna, osoba prawna, zdolność do czynności prawnych, odpowiedzialność cywilna, rozwód, separacja, konkubinaty • przedstawia podział prawa cywilnego • określa warunki wystąpienia pełnej i ograniczonej zdolności do czynności prawnych • wymienia rodzaje odpowiedzialności cywilnej i ich cechy charakterystyczne • podaje warunki zawarcia małżeństwa i 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: apelacja, skarga kasacyjna, zażalenie, orzeczenie sądowe • opisuje cechy prawa cywilnego • przedstawia różnice między osobą fizyczną a osobą prawną • omawia konsekwencje posiadania zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych • opisuje zasady postępowania cywilnego • omawia rodzaje postępowań przed sądami cywilnymi • przedstawia cechy 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny i przejawy kryzysu małżeństwa we współczesnym społeczeństwie • wyjaśnia przyczyny niezadowolenia obywateli z działalności sądów 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia, czy społeczne przyzwolenie na kary cielesne wobec dzieci jest słuszne i zgodne z prawem

	<p>małżeństwa</p> <ul style="list-style-type: none"> • skutki zawarcia małżeństwa • ustanie małżeństwa i separacja • władza rodzicielska • prawa i obowiązki dzieci		<p>jego skutki prawne</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jakich sytuacjach następuje unieważnienie małżeństwa lub dochodzi do separacji • tłumaczy, na czym polega władza rodzicielska	<p>orzeczeń sądowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy charakterystyczne środków odwoławczych w procesach cywilnych • omawia rodzaje małżeństw • wyjaśnia różnice między małżeństwem a konkubinatem		
--	--	--	---	--	--	--